

Asia: VN/1084/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksesi eduskunnalla laiksi nimikirjalain kumoamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen luku 1. Asian tausta ja valmistelu.

Anna lausunto tai kommentoi tähän esityksen lukua 1.

Kirkkohallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että nimikirjalain (1010/1989) säännöksiin on kiinnitetty huomiota, ottaen huomioon lain säätämisen jälkeen uudistunut henkilötietojen suojaa koskeva lainsäädäntö.

Esityksen luku 2. Nykytila ja sen arviointi. Anna lausunto tai kommentoi tähän

Esityksen kappaletta 2.1. Nykytila

Voimassa olevan kirkkolain (1054/1993) 6 luvun 23 §:n mukaan työnantaja voi pitää viranhaltijoista ja työntekijöistä nimikirjaa. Tuomiokapituli pitää nimikirjaa hiippakunnan papeista ja lehtoreista. Nimikirjaan merkittävien tietojen tallettamiseen, käyttämiseen ja poistamiseen sovelletaan nimikirjalakia. Lisäksi luvun 24 a §:ssä säädetään, että viranhaltijaa tai työntekijää koskevien tietojen luovuttamiseen sovelletaan nimikirjalain 6–9 §:ää. Hallituksen esityksessä kirkkolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 108/2022 vp) vastaavasti säädettäisiin ehdotetussa evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annettavan lain 21 ja 22 §:ssä.

Säännösten mukaan velvollisuus pitää nimikirjaa on hiippakunnan tuomiokapitulilla hiippakuntaansa kuuluvan papiston ja lehtorien osalta. Pääsääntöisesti tuomiokapituli ei ole hiippakuntaan kuuluvien pappien tai lehtorien työnantaja, mutta sille kuuluvan valvontavallan sekä muiden lakisääteisten tehtävien vuoksi tätä tuomiokapitulin toimivaltaa on pidetty perusteltuna. Nimikirjaan talletetaan varsin kattavasti nimikirjalain 4 §:ssä mainitut tiedot erityisesti seurakunnan tai seurakuntayhtymän papin tai lehtorin viroissa olevien osalta. Nimikirjaa pidetään kuitenkin kaikista pappisvirkaan vihityistä. Näitä tietoja käytetään muun muassa tuomiokapitulille säädettyjen tehtävien osalta papin virkojen rekrytointiprosesseissa, viranhoitomääräysten hallinnoinnissa, lakisääteisten kirkollisten vaalien toimittamisessa ja arvonimien myöntämisessä. Tuomiokapitulin valvontavalta ulottuu pappisvirkoihin myös varsinaisen palvelussuhteen päätyttyä. Lisäksi hiippakunnallisissa vaaleissa äänioikeus on sidottu pappisvirkaan. Näistä syistä nimikirjaa pidetään myös yleensä muun muassa eläkkeelle siirtyneestä papistosta. Lisäksi nimikirjatietojen perusteella on esimerkiksi selvitetty

väestörekisterin pitäjälle, onko kirkollisen avioliittoon vihkimisen suorittanut henkilö evankelis-luterilaisen kirkon pappi ja siten oikeutettu kirkolliseen vihkimiseen.

Kirkon työnantajien osalta luvussa esiin tuotu lainsäädäntö muodostanee riittävän pohjan työnantajan palveluksessa olevien henkilötietojen käsittelyyn. Lausunnossa on keskitytty lähinnä ehdotuksen arviointiin suhteessa nykyiseen tuomiokapitulin tehtävään pitää nimikirjaa hiippakuntansa papeista ja lehtoreista. Jos nimikirjalaki kumottaisiin, laki yksityisyyden suojasta työelämässä ei antaisi riittävää oikeusperustetta tuomiokapitulille hiippakunnan papiston ja lehtorien henkilötietojen käsittelyyn, koska laki koskee työnantajan ja työntekijän välistä suhdetta. Henkilötietojen käsittelyä jouduttaisiin arvioimaan tuomiokapitulille kuuluvien tehtävien perusteella (mahdollisesti tietosuoja-asetuksen 6 artikla ja tietosuojalain 4 §:n 2 kohta). Selkeämpää kuitenkin olisi, että tuomiokapitulin oikeudesta käsitellä pappien ja lehtorien henkilötietoja säädettäisiin lailla.

Lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta sovelletaan myös evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisissa kirkkolakiin otetun omaksumissäännöksen perusteella.

Esityksen kappaleen 2.2. Nykytilan arviointi alun yleistä arviota

-

Tehtävää ja työhistoriaa koskeva tiedot -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön perusteella käsiteltävät asiat

Nimikirjanpidon yhtenäisyyden varmistamiseksi kirkkohallitus on vuonna 1999 ohjeistanut nimikirjaan kirjattavien tietojen käsittelyä. Nimikirjanpidon velvollisuuden rajoittamisen myötä, tuomiokapitulit ovat huolehtineet nimikirjojen tietosisältöjen yhteneväisyydestä.

Koulutus- ja tutkintotiedot -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön perusteella käsiteltävät asiat

Tiettyjen seurakunnan tai seurakuntayhtymän papin viran kelpoisuusehtona ovat suoritettuna teologisen tutkinnon ja pappisvihkimyksen lisäksi kirkon omat täydennyskoulutukset kuten pastoraalitutkinto, ylempi pastoraalitutkinto taikka seurakuntatyön johtamisen tutkinto. Kun tutkinto suoritetaan tuomiokapitulissa, on tutkinto merkitty viran puolesta nimikirjaan ilman, että koulutuksen käyneen on tarvinnut erikseen esittää todistusta suoritetusta tutkinnosta. Lisäksi merkitystä on nimikirjaan merkittävällä kielitaidolla, joka on viran kelpoisuusedellytyksenä.

Kansalaisuutta koskeva tieto -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön perusteella käsiteltävät asiat

-

Virantoimituksen ja työnteon keskeytystä koskevat tiedot -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön perusteella käsiteltävät asiat

Virantoimitusten keskeytyksillä on merkitystä papiston viranhoitomääräysten hallinnoinnin kannalta. Lisäksi kirkkolain 23 luvun 18 §:n mukaan määräaikaaisesti pappisvirasta pidätetyllä papilla ei ole pappisvirkaan perustuvaa äänioikeutta.

Asevelvollisuutta koskevat tiedot -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön perusteella käsiteltävät asiat

-

Rangaistustiedot -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön perusteella käsiteltävät asiat

Hallituksen esityksessä kirkkolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 108/2022 vp, ehdotetaan tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annettua lakia muutettavaksi siten, että tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus koskisi myös tuomioita, joissa epäiltynä on ollut kirkon viranhaltija tai pappi. Jos pappi on tuomittu rangaistukseen rikoksesta, tuomiokapitulin tehtävänä on arvioida, onko hän edelleen sovelias toimimaan pappina. Tällöin tuomiokapituli voi määrätä hänet menettämään pappisvirkansa (kirkkolain 5 luvun 3 §:n 4 momentti). Vaikka tuomioistuin voi rangaistusta määrätessään tuomita papin menettämään seurakunnan tai seurakuntayhtymän viran, se ei voi puuttua vihkimyksellä saatuun pappisvirkaan. Soveltuvuutta pappisvirassa toimimiseen arvioi aina tuomiokapituli. Rangaistusmerkinnöillä saattaa olla vaikutusta myös rekrytointien yhteydessä.

Palkkatiedon julkisuus -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön perusteella käsiteltävät asiat

-

Velvollisuus osoittaa tietojen paikkansapitävyys -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön tiedonkäsittelyä koskevien säännösten arviointia

-

Nimikirjatietojen siirtäminen -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön tiedonkäsittelyä koskevien säännösten arviointia

Papin nimikirjan osalta rekisterinpitäjänä on sen hiippakunnan tuomiokapituli, johon pappi kuuluu. Kirkollishallinnossa on sovellettu nimikirja-asetuksen 10 §:ää, jolloin nimikirja on siirretty sen hiippakunnan tuomiokapitulille, johon pappi on siirtynyt esim. rekrytoinnin perusteella. Kun tuomiokapitulin pitämää nimikirjaa on pidetty tosiasiallisesti luotettavana, on tämä helpottanut uuden tuomiokapitulin tehtäviä.

Jos nimikirjalaki kumotaan, ei nimikirjatietoja vastaavia tarpeellisia tietoja voitaisi enää kirkkohallituksen käsityksen mukaan siirtää uudelle tuomiokapitulille, jollei asiasta säädetä erikseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että pappi joutuisi esittämään muun muassa alkuperäiset tutkinto-, koulutus- ja työtodistuksensa uudelle tuomiokapitulille. Kun samalla kumoutuisi nimikirjalain 5 §:ssä säädetty viranhaltijan tietojenantovelvollisuus, ei henkilörekisterin tietojen eheyttä voitaisi enää taata.

Luovuttaminen ulkopuoliselle- ja tietojen luovuttamistapa -osioota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön tiedonkäsittelyä koskevien säännösten arviointia

-

Nimikirjanotteen merkitys rekrytoinnissa -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön tiedonkäsittelyä koskevien säännösten arviointia

Nimikirjalla on vakiintunut asema ja keskeinen merkitys papiston rekrytointitilanteissa. Nimikirjaan merkittyjen tutkinto-, koulutus- ja työhistoriatietojen sekä mahdollisten rangaistustietojen lisäksi rekrytointitilanteessa saattaa olla merkitystä hakijan sivutoimilla ja luottamustehtävillä. Jos tiedot eivät enää jatkossa olisi saatavilla yhdestä asiakirjasta, riskinä on, että tarvittavia tietoja joudutaan etsimään eri lähteistä, mikä viivästyttää rekrytointiprosessia. Tällöin myös hakijoiden yhdenvertainen kohtelu voi vaarantua, jos hakijoiden antamissa tiedoissa on virantäytön edellytyksiin liittyviä puutteita. Hyvin usein virkauransa alussa papeilla on useita määräaikaista virkasuhteita ennen vakituiseen virkasuhteeseen rekrytoitumista. Kun nimikirjaa on saatettu pitää samalla työtodistuksena, ei muita työtodistuksia ole välttämättä hankittu.

Henkilötietojen hallinta -osiota kappaleessa 2.2. Nykytilan arviointi / Nimikirjalainsäädännön tiedonkäsittelyä koskevien säännösten arviointia

Nimikirjan käyttäminen on helpottanut tuomiokapitulille kuuluvien tehtävien hoitoa rekrytointitilanteiden lisäksi sille kuuluvien muiden lakisääteisten tehtävien hoidossa. Esimerkiksi hiippakunnallisissa vaaleissa tuomiokapituli kokoaa äänioikeutettujen luettelon, kun äänioikeus perustuu pappisvirkaan kyseisessä hiippakunnassa.

Esityksen luku 3. Tavoitteet

Anna lausunto tai kommentoi esityksen tavoitteita

Kirkkohallitus pitää esityksen tavoitteita sääntelyn selkeyttämisestä ja ajantasaistamisesta hyvinä ja tarpeellisina.

Esityksen luku 4. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Anna lausunto tai kommentoi esityksen kappaleita 4.1. Keskeiset säädösehdotukset ja/tai 4.2. Pääasialliset ehdotukset

Jos nimikirjalaki kumotaan, joudutaan muuttamaan myös kirkkolakia taikka hallituksen esityksessä 108/2022 vp ehdotettua uutta lakia evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta sekä kirkkojärjestyksestä. Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen muuttaminen sekä ns. kirkollisen lain muuttaminen edellyttää kirkossa kirkolliskokouksen käsittelyä, mikä hidastuttaa säädösprosessia.

Luonnosehdotuksen mukaan nimikirjaotteesta luopuminen tarkoittaa sitä, että valtion virastot ja laitokset joutuisivat jatkossa pyytämään nimitysten yhteydessä nimitettävältä henkilöltä koulutusta ja työuraa koskevat alkuperäiset asiakirjat nähtäväksi. Vastaavasti kävisi tuomiokapituleiden osalta ensinnäkin rekrytointiprosessiin liittyen ja toiseksi virkavalinnan tultua lainvoimaiseksi, kun hakija/valittu siirtyisi toiseen hiippakuntaan. Lähinnä selvitystä tulisi hankkia hakijan/valitun tutkinnoista ja muusta koulutuksesta, kielitaidosta sekä työhistoriasta. Tämä tarkoittaisi merkittävää henkilöstöresurssin tarvetta sekä toisaalta hidastuttaisi tuomiokapitulille kuuluvien lakisääteisten tehtävien hoitoa. Lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevaan tietojärjestelmään jouduttaisiin mahdollisesti tekemään muutoksia, joiden kustannuksia on tällä hetkellä vaikea arvioida.

Kirkkohallitus pitää todennäköisenä, että tuomiokapitulin oikeudesta pitää henkilörekisteriä hiippakuntansa papistosta ja lehtoreista jouduttaisiin säätämään erikseen, koska tuomiokapituli ei pääsääntöisesti ole hiippakunnan pappien taikka lehtorien työnantaja. Vaikka tietojen käsittelyn

oikeusperustana voitaisiin mahdollisesti osittain pitää voimassa olevaa muuta sääntelyä sekä tuomiokapitulin tehtäviä, esimerkiksi tietojen siirrettävyys edellyttäisi sääntelyä.

Esityksen luku 5. Muut toteuttamisvaihtoehdot

Anna lausunto tai kommentoi esityksen kappaleita 5.1. Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset ja/tai 5.2. Ulkomaiden lainsäädäntö

Kirkkohallitus toteaa, että nimikirjanotteella ja nimikirjalla on edelleen keskeinen merkitys osassa kirkollisia rekrytointeja sekä kirkon viranomaisen lakisääteisiä tehtäviä. Kirkkohallituksen mielestä, jo henkilötietojen käsittelyn yhteneväisyyden sekä henkilötietojen käsittelyn suojan kannalta, parempi vaihtoehto olisi nimikirjalainsäädännön ajantasaistaminen.

Esityksen luku 7 ja lakiehdotukset 1-6

Anna lausunto tai kommentoi yleisesti ehdotuksia lakiehdotuksista

-

Anna lausunto tai kommentoi lakiehdotusta 1 Nimikirjalain kumoamisesta ja sen perusteluita kappaleessa 7.1.

Ehdotetun nimikirjalain kumoamista koskevan lain voimaantulosäännöksessä ei ole esitetty siirtymäsäännöstä, vaikka esityksessä tuodaan ilmi, että myös nykyisiä Valtiontyönantajan henkilötietojärjestelmää sekä Puolustusvoimien henkilötietojärjestelmää on muutettava joiltakin osin.

Jos nimikirjalaki kumotaan, kirkon viranhaltijoita koskevaa sääntelyä joudutaan muuttamaan. Samoin mahdollisesti henkilötietojen ylläpitoon käytettävää tietojärjestelmää. Kirkkohallitus pitäisi siten suotavana, että lain kumoamisen yhteydessä käytettäisiin joko siirtymäsäännöstä tai kumoamislaki tulisi voimaan vasta riittävän siirtymäajan jälkeen sen hyväksymisestä.

Anna lausunto tai kommentoi lakiehdotusta 2 Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta ja sen perusteluita kappaleessa 7.2

-

Anna lausunto tai kommentoi lakiehdotusta 3 Turvallisuusselvityslain muuttamisesta ja sen perusteluita kappaleessa 7.3

-

Anna lausunto tai kommentoi lakiehdotusta 4 Terveystietojen ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta ja sen perusteluita kappaleessa 7.4

-

Anna lausunto tai kommentoi lakiehdotusta 5 Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta ja sen perusteluita kappaleessa 7.5

-

Anna lausunto tai kommentoi lakiehdotusta 6 Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta ja sen perusteluista kappaleessa 7.6

-

Esityksen luku 11. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Annan lausunto tai kommentoi esityksen luvussa 11 esitettyä

-

Muut huomiot

Anna lausunto tai kommentoi esitystä tähän

-

Pihlaja Pirjo
Kirkkohallitus - Kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja